

OPONENTNÍ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Autor: Mgr. Vojtěch Kadlec

Název: Role znalostních základů v regionálních inovačních systémech

Školitel: doc. RNDr. Jiří Blažek, Ph.D.

Disertační práce se zabývá aktuální problematikou, která stojí již řadu let v popředí zájmu nejen regionálně orientovaného výzkumu. Téma regionálních inovačních systémů (dále jen RIS) nabízí značný prostor pro různé autorské přístupy, které mohou přinést zcela nové, upřesnit již zjištěné, či potvrdit existující závěry. Ambicí autora je především vyplnit bílá místa v poznání RIS a obohatit tak současné poznání o hodnotné výsledky.

Práce je předložena jako soubor článků, což do značné míry determinuje její podobu a současně podmiňuje oponentovu práci, neboť její jednotlivé části již byly odborně posouzeny v recenzním řízení. Soubor je tvořen celkem čtyřmi články, třemi v časopisech evidovaných v databázi Web of Science (autor je vždy jedním ze dvou spoluautorů, v jednom případě jako první autor) a jedním v časopise evidovaném v databázi Scopus a Emerging Sources Citation Index (samostatné autorství). Z hlediska celkového pohledu na tyto výsledky lze konstatovat, že se jedná o kvalitní výsledky, v případě těch impaktovaných publikované v relevantních zahraničních časopisech (European Planning Studies je časopis v kvartilu Q2 – Geography).

Cíl práce a stanovené výzkumné otázky

Autor formuluje cíle práce v části 1.1 (str. 8), a to poměrně neobvyklým způsobem, kdy konstatuje, že cíle: „*lze rozdělit do dvou úrovní.*“ To nepovažuji za příliš šťastné, úplně nerozumím tomu, proč má jít o dvě úrovně (v dalším textu dokonce o dva typy) a ne např. o dva hlavní cíle. Nicméně pochopitelně uznávám, že na věcnou podstatu nemá tato záležitost významnější vliv.

V návaznosti na formulované cíle a samozřejmě také v souladu se zaměřením článků, které tvoří disertační práci, jsou stanoveny tři výzkumné otázky (str. 25). Za jejich precizní formulaci si dovoluji doktoranda pochválit. Oceňuji jejich netriviálnost (nelze jednoduše odpovědět ano/ne) a také ne zcela explicitní předvídatelnost finálního zjištění (bez znalosti výsledků předkládaných článků).

Celkově považuji cíle i výzkumné otázky za promyšlené a propracované, velmi zajímavá a inspirující je taktéž diskuze (autorem označeno jako ověření) výzkumných otázek na str. 36-37.

Obsahové zpracování a přístup k řešení práce

Předložený soubor článků je doprovázen souhrnným textem, jehož úkolem je články myšlenkově propojit, resp. vysvětlit, jak spolu obsahově souvisejí. Současně tyto úvodní části nabízejí prostor k formulaci společných obecných východisek pro zkoumanou problematiku a tím umožňují autorovi navést čtenáře na ta místa řešeného tématu, která považuje za klíčová. Aniž bych chtěl úplně předjímat další části

hodnocení, tak konstatuji, že se to doktorandovi daří a že daný prostor využil přesně tímto očekávaným způsobem.

Samotný vstup je představován zamyšlením nad frekvencí využívání pojmu inovace (str. 7). Zde tedy ne zcela sdílím názor autora, že slovo inovace má pro každého zcela jiný význam. Spíše je mu účelově přisuzován, slovo je často používáno špatně a je nadužíváno. Motivací většinou není zdůraznit inovativnost něčeho, ale pocit, že s adjektivem inovativní bude tato věc či proces mnohem lépe vnímána. Cílem je tedy vlastně manipulace lidskou myslí. V odborných pracích je třeba k tomuto zaujmout spíše rezervovaný přístup a opakovaně inovace definovat ve smyslu Oslo manuálu.

V kontextu úvah prezentovaných zejména v kapitole 1, ale i na počátku kapitoly 2, se mi zdá, že je poměrně malý prostor věnován vysvětlení subsystémů RIS a možnostem jejich ovlivnění inovační politikou (jen málo str. 9 + obrázek v příloze 1). Tomuto tématu by měla být v rámci obhajoby věnována určitá pozornost, neboť právě teoretická východiska determinují některé autorem formulované závěry (zejména možnosti ovlivnění RIS ze strany inovační politiky).

Za poměrně zajímavou považuji otázku „*co je region*“ ve smyslu hledání vhodné regionální úrovně zkoumání (str. 13). Je zřejmé, že rozhodujícím kritériem je zejména dostupnost dat, resp. jejich srovnatelnost napříč státy. I proto je často pozornost soustředěna na úroveň NUTS2, přestože v mnoha zemích vlastně nedává smysl. A to nejen proto, že nekoresponduje s administrativním uspořádáním (tedy není reprezentována územní samosprávou), ale také proto, že motivace pro vytváření těchto jednotek je odvozena od realizace kohezní politiky. Proto jsou možná mnohdy inspirativnější národní případové studie než široké mezinárodní komparace.

Z hlediska celé dizertace hraje klíčovou roli podkapitola 2.2, která se zabývá právě vztahem znalostních základů a RIS. Konstatuji, že předložený text přináší celou řadu relevantních myšlenek uvedených v souvislostech, a to včetně kritického pohledu. Autor zasvěceným způsobem komentuje jednotlivé typy znalostních základů, vztahy mezi nimi a RIS. Text doplňuje vlastními či upravenými obrázky. Ne zcela rozumím obrázek 2 (str. 16), který zřejmě vychází z myšlenky, že „*každý RIS disponuje všemi znalostními základnami*“. Dokonce by se mohlo z obrázku zdát, že jsou ve stejném poměru, což tak jistě není myšleno. V rámci obhajoby by bylo dobré prezentovat nějaké varianty obrázku (v závislosti např. na zjištěních v článku Květoň, Kadlec (2018) a tyto vysvětlit.

Z dalšího textu druhé kapitoly bych chtěl vyzdvihnout ještě diskuzi v části 2.3.3. a podkapitole 2.4., které určitě stojí za přečtení a jen umocňují dobrý dojem, který čtenář druhé kapitoly jako celku získává.

Pokud jde o použité metody, zřejmě nemá cenu je rozebírat, či více komentovat. Jednak je třeba respektovat autorský přístup k výběru metod a také mám za to, že byly použity vhodně a přispěly k získání relevantních výsledků. Současně je třeba vidět i to, že jejich aplikace byly již zhodnoceny v recenzním řízení. Určitá omezení, která vidím jsou pak popsána v jiných částech tohoto posudku. Za cenné považuji také úsilí o využívání kvalitativních (měkkých) metod, které často přinesou nové poznatky eliminující omezení kvantitativních metod.

Při čtení článku Kadlec, Blažek (2015) jsem se, jako už několikrát v minulosti, neubráníl myšlence, proč vlastně zkoumáme (české) RIS jako regiony, a nikoliv jako města. Přemýšleli autoři nad tím, že by měla být vlastně porovnávána Praha s Brnem, a nikoliv s Jihomoravským krajem (JMK)? Někteří autoři zase naopak tvrdí, že má-li

být srovnáván JMK s Prahou, pak by bylo vhodné ji s ohledem na podobný charakter funkčních vazeb (jako je tomu v případě Brna a JMK) spojit se Středočeským krajem.

V článku Květoň, Kadlec (2018) je jako jeden ze závěrů konstatováno, že „*prostorová koncentrace symbolické znalostní základny, která kopíruje prostorovou koncentraci analytické znalostní základny.*“ Jelikož neznám primární data, tak si dovoluji otázku, jestli není tento závěr trochu zavádějící výrazně odlišným řádem hodnot ukazatelů reprezentujících tyto základny?

Jedním ze závěrů je konstatování uvedené na str. 37: „*Z provedeného výzkumu tak vyplývá, že bez dlouhodobé a strategické podpory rozvoje měkkých faktorů spolupráce strany poptávky a nabídky po inovacích se skrytý/nevyužitý inovační potenciál nerozvine, resp. rozvine se v nedostatečné míře.*“ Nedomnívá se autor, že hlavní problém spočívá vždy v tom, že se prostředí příliš orientuje na ty cíle, kterých dosáhne nejsnadněji a s největším finančním efektem (viz přizpůsobení akademického prostředí systému kafemlejnku)?

Do diskuze se mi jako podnět jeví ještě jedna otázka: Jak moc je podle doktoranda situace jednotlivých RIS determinována institucionálními faktory, které nemůže ovlivnit (jsou dány vně, typicky národní legislativou či národním prostředím)?

Formální náležitosti práce a úprava

Práce splňuje formální náležitosti obecně kladené na tento typ prací. Práce je stylisticky čistá, čtivá a zajímavá. Za rušivé považuji snad jen používání některých anglických termínů v českém textu, které mohly být dle mého názoru přeloženy bez ztráty významu. Po grafické stránce je na standardní úrovni. Je-li v kapitole 1 použito členění na podkapitoly, mělo by jich být více než jedna. Citace použitých zdrojů v textu odpovídají normě. Seznam literatury odpovídá zvolené formě dizertační práce, zahrnuje spektrum kvalitních zdrojů, a to jak domácích, tak především zahraničních.

Závěr

Práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru. Autor se ve zkoumané problematice velmi dobře orientuje. Prokázal analytické i syntetické tvůrčí schopnosti v dané oblasti výzkumu a dospěl k relevantním závěrům, které dokázal odpovídajícím způsobem interpretovat. Žádnou z výše uvedených připomínek, nepovažuji za zásadní nedostatek práce, vnímám je jednak jako vklad do diskuze při obhajobě práce, ale také jako důsledek inspirativnosti autorových myšlenek. Všechny cíle, které byly stanoveny, byly beze zbytku naplněny a definované výzkumné otázky kvalitně zodpovězeny.

S přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem práci **doporučuji k závěrečné obhajobě**. Po úspěšném průběhu obhajoby doporučuji udělit doktorandovi titul Ph.D.

.....
doc. Ing. Vladimír Žítek, Ph.D.
Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta

V Brně dne 25.8.2019